

RAPORT NAUKOWY NA TEMAT CHOWU KLATKOWEGO LOCH

MAJ 2021

Zdjęcie z polskiej fermy świń (2017)

COMPASSION
in world farming

Intensywny chów zwierząt w klatkach jest stosunkowo nowym zjawiskiem, które rozwinęło się po II Wojnie Światowej. W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat zwiększające się wykorzystanie klatek umożliwiło chów coraz większej liczby zwierząt w coraz bardziej zintensyfikowanych systemach. Przyczyniło się to do ogromnego zwiększenia spożycia mięsa, nabiału i jaj w stosunku do żywności roślinnej, ponieważ produkty te, wcześniej konsumowane w sposób umiarkowany, stały się dostępne w dużych ilościach i po stosunkowo niskich cenach dla konsumenta. Dziś jednak na całym świecie rozpowszechniona jest świadomość, że produkcja i spożycie żywności zwierzęcej muszą zostać w trybie pilnym zredukowane, aby ograniczyć nieodwracalne szkody w środowisku i doprowadzić do zrównoważenia systemu produkcji żywności. Ponadto, istnieje obecnie bogaty zasób naukowych dowodów na negatywny wpływ chowu klatkowego na dobrostan zwierząt, a obywatele UE zyskujący coraz większą świadomość sposobu działania intensywnych systemów produkcji żądają zmian.

Prawie 1,4 miliona obywateli Unii Europejskiej podpisało się niedawno pod europejską inicjatywą obywatelską „Koniec epoki klatkowej” wzywającą Unię Europejską do zaprzestania chowu klatkowego. Jest to pierwsza skuteczna inicjatywa¹ na rzecz zwierząt hodowlanych, która przekroczyła próg miliona zweryfikowanych podpisów wymaganych do uruchomienia reakcji Komisji Europejskiej.

Celem niniejszego raportu jest przekazanie decydentom politycznym informacji na temat najświeższych dowodów naukowych w zakresie wpływu chowu klatkowego na dobrostan zwierząt oraz zdrowia, dobrostanu i produkcji w systemach bezklatkowych.

---

¹ Compassion in World Farming, 2021. Europejska inicjatywa obywatelska na rzecz zwierząt hodowlanych „Koniec epoki klatkowej”. <https://www.ciwf.eu/impact-to-date/end-the-cage-age-european-citizens-initiative-for-farmed-animals/>

PROBLEMY DOBROSTANOWE LOCH W KOJCACH PORODOWYCH

Jarzmo porodowe

Jarzma porodowe wprowadzono w latach '60 XX wieku. Ich celem było ograniczenie śmiertelności żywo urodzonych prosiąt poprzez kontrolowanie ruchów loch, poprawa bezpieczeństwa pracowników obsługi, oszczędność powierzchni i ułatwienie usuwania obornika przez ażurowe panele znajdujące się za zwierzęciem.^{2,3}

Jarzmo ogranicza ruchy lochy tak, że nie jest ona w stanie chodzić ani odwrócić się (patrz Ilustracja 19). Typowe jarzmo ma 1,23 m². Umiejscowione jest ono w kojcu, gdzie znajdują się prosięta, do którego jednak locha nie ma dostępu. Typowa łączna powierzchnia kojca to 3,6 m² – 3,95 m².^{4,5} Posadzka jest częściowo lub w całości ażurowa i najczęściej pod nią znajduje się knojownik.⁶ Typowo locha nie otrzymuje ściółki.⁷ Co do zasady, lochę umieszcza się w jarzmie na około tydzień przed porodem i pozostaje ona tam do odsadzenia prosiąt po około 4 tygodniach od porodu.

Ilustracja 19: Locha w jarzmie porodowym.

Problemy w zakresie dobrostanu i produktywności związane z utrzymaniem loch w jarzmach porodowych

Przeprowadzono bardzo wiele badań naukowych, które wykazały rozmaite poważne problemy w zakresie zdrowia i dobrostanu loch utrzymywanych w jarzmach porodowych.

Skrajne ograniczenie ruchów

Stopień ograniczenia ruchów w jarzmie porodowym czy kojcu dla loch jest znacznie większy, niż w jakiegokolwiek innej formie izolacji zwierząt hodowlanych stosowanej we współczesnym

² Baxter, E.M., Andersen, I.L. and Edwards, S.A., 2018. Sow welfare in the farrowing crate and alternatives. In *Advances in Pig Welfare* (pp. 27-72). Woodhead Publishing.

³ Pedersen, L.J., Malmkvist, J. and Andersen, H.M.L., 2013. Housing of sows during farrowing: a review on pen design, welfare and productivity. *Livestock Housing: Modern Management to Ensure Optimal Health and Welfare of Farm Animals; Wageningen Academic Publishers: Wageningen, Gelderland, The Netherlands, 2*, pp.93-112.

⁴ Baxter, E.M., Lawrence, A.B. and Edwards, S.A., 2011. Alternative farrowing accommodation: welfare and economic aspects of existing farrowing and lactation systems for pigs. *Animal*, 6(1), p.96.

⁵ Pedersen, L.J., Berg, P., Jørgensen, E., Bonde, M., Herskin, M.S., Knage-Rasmussen, K.M., Kongsted, A.G., Lauridsen, C., Oksbjerg, N., Poulsen, H.D., Sorensen, D., Su, G., Sørensen, M.T., Theil, P.K., Thodberg, K. and Jensen, K.H., 2010. Pattegrisedødelighed i DK: Muligheder for reduktion af pattegrisedødeligheden i Danmark. (Piglet mortality in Denmark: possibilities for reducing neonatal piglet mortality in Denmark). DJF Rapport – Husdyrbrug, vol. 86, Aarhus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Denmark.

⁶ Baxter, E.M., Andersen, I.L. and Edwards, S.A., 2018. Sow welfare in the farrowing crate and alternatives. In *Advances in Pig Welfare* (pp. 27-72). Woodhead Publishing.

⁷ Pedersen, L.J., Berg, P., Jørgensen, E., Bonde, M., Herskin, M.S., Knage-Rasmussen, K.M., Kongsted, A.G., Lauridsen, C., Oksbjerg, N., Poulsen, H.D., Sorensen, D., Su, G., Sørensen, M.T., Theil, P.K., Thodberg, K. and Jensen, K.H., 2010. Pattegrisedødelighed i DK: Muligheder for reduktion af pattegrisedødeligheden i Danmark. (Piglet mortality in Denmark: possibilities for reducing neonatal piglet mortality in Denmark). DJF Rapport – Husdyrbrug, vol. 86, Aarhus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Denmark.

europiejskim rolnictwie. Ekspertyza naukowa wydana przez EFSA w 2007 r. wskazuje, że frustracja i stres wynikające z niewystarczającej ilości miejsca stanowi poważne ryzyko dla dobrostanu rodzących loch.⁸ W wyniku selekcji genetycznej pod kątem zwiększenia produktywności współczesne lochy są większe i o ponad 50% cięższe, niż 30 lat temu.⁹ W związku z tym, niektóre utrzymywane aktualnie lochy mają te same rozmiary albo są większe, niż same jarzma, patrz Tabela 1.

Tabela 1. Rozmiary współczesnych hiperpłodnych loch w porównaniu do jarzm

	Pełnowymiarowa locha (średnia) ¹⁰	Pełnowymiarowa locha (95 percentyl) ¹¹	Przestrzeń potrzebna do położenia się i wstania ¹²	Średnie wymiary jarzma porodowego ¹³
Długość (cm)	193	202	218	198
Szerokość w pozycji stojącej (cm)	44	48	80	60
Głębokość w pozycji leżącej bokiem (cm)	66	72	80	60

Na podstawie wymiarów przedstawionych w Tabeli 1 widzimy, że przeciętne jarzmo porodowe ma mniejszą długość, niż większe lochy i daje zwierzęciu tylko po 6 cm miejsca po bokach. Zwierzę nie ma wystarczającej ilości miejsca, żeby się normalnie położyć i wstać (o 20 cm za mało na długość i szerokość). Widać to na poniższym zdjęciu. Badania wskazują, że współczesne lochy w jarzmach porodowych mają trudności z kładzeniem się i wstawaniem, a pręty i posadzka wywołują urazy.^{14,15,16} Ponadto, lochy spędzające dłuższy czas leżąc bez zmiany pozycji narażone są na większe ryzyko wystąpienia odleżyn.¹⁷ Na poniższym zdjęciu

⁸ EFSA 2007. Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission on Animal health and welfare aspects of different housing and husbandry systems for adult breeding boars, pregnant, farrowing sows and unweaned piglets. *The EFSA Journal* (2007) 572, 1-13

⁹ Moustsen, V.A., Lahrmann, H.P. and D'Eath, R.B., 2011. Relationship between size and age of modern hyper-prolific crossbred sows. *Livestock Science*, 141(2-3), pp.272-275.

¹⁰ Moustsen, V.A., Lahrmann, H.P. and D'Eath, R.B., 2011. Relationship between size and age of modern hyper-prolific crossbred sows. *Livestock Science*, 141(2-3), pp.272-275.

¹¹ Moustsen, V.A., Lahrmann, H.P. and D'Eath, R.B., 2011. Relationship between size and age of modern hyper-prolific crossbred sows. *Livestock Science*, 141(2-3), pp.272-275.

¹² Moustsen, V.A. and Duus, K.L., 2006. Søers 'rejse og lægge sig' bevægelse i forskellige farestier' (The laying down and getting up movements in sows in different farrowing pens). Meddelelse 733, Landsudvalget for Svin.

¹³ Pedersen, L.J., Berg, P., Jørgensen, E., Bonde, M., Herskin, M.S., Knage-Rasmussen, K.M., Kongsted, A.G., Lauridsen, C., Oksbjerg, N., Poulsen, H.D., Sorensen, D., Su, G., Sørensen, M.T., Theil, P.K., Thodberg, K. and Jensen, K.H., 2010. Pattegrisedødelighed i DK: Muligheder for reduktion af pattegrisedødeligheden i Danmark. (Piglet mortality in Denmark: possibilities for reducing neonatal piglet mortality in Denmark). DJF Rapport – Husdyrbrug, vol. 86, Aarhus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Denmark

¹⁴ Baxter, E.M., Andersen, I.L. and Edwards, S.A., 2018. Sow welfare in the farrowing crate and alternatives. In *Advances in Pig Welfare* (pp. 27-72). Woodhead Publishing.

¹⁵ Bonde, M., 2008. Prevalence of decubital shoulder lesions in Danish sow herds. Internal Report 12, Faculty of Agricultural Sciences, University of Aarhus, Denmark.

¹⁶ Harris, M.J. and Gonyou, H.W., 1998. Increasing available space in a farrowing crate does not facilitate postural changes or maternal responses in gilts. *Applied Animal Behaviour Science* 59: 285-296.

¹⁷ Rolandsdotter, E., Westin, R. and Algiers, B., 2009. Maximum lying bout duration affects the occurrence of shoulder lesions in sows. *Acta Veterinaria Scandinavica*, 51(1), p.44.

widoczny jest odcisnięty wzór posadzki na dolnej części ciała i wymieniu lochy. Ażurowa posadzka i niewystarczająca długość jarzma również zwiększają ryzyko wystąpienia odleżyn u loch.¹⁸

Z tego względu większość, jeśli nie wszystkie, jarzma porodowe nie są zgodne z przepisami Dyrektywy Rady 2008/120/WE, które mówią, iż: „Pomieszczenia dla świń muszą być zbudowane w taki sposób, aby każda świnia mogła: - mieć dostęp do czystego miejsca leżenia, w którym będzie miała komfort fizyczny i termiczny, z odpowiednim odprowadzeniem nieczystości, a także w którym wszystkie zwierzęta mogą (...) odpoczywać i wstawać normalnie(...)”.¹⁹

Ilustracja 20: Fotografia powszechnie stosowanego jarzma porodowego z ograniczoną ilością miejsca. Zdjęcie pokazuje problem, jaki ciasnota stwarza dla prosiąt ssących mleko matki. Widoczne na zdjęciu prosięta są niemal noworodkami. Ponadto, długość klatki jest zbyt mała, w wyniku czego locha opiera głowę na korycie. ©Pedersen et al., 2013²⁰

Ograniczenie silnie instynktownych zachowań

Świnia domowa zachowała bardzo silnie zinternalizowaną potrzebę budowy gniazda przed porodem.²¹ Wiąże się to z poszukiwaniem materiału do budowy, kopaniem i ryciem

¹⁸ KilBride, A.L., Gillman, C.E. and Green, L.E., 2009. A cross sectional study of the prevalence, risk factors and population attributable fractions for limb and body lesions in lactating sows on commercial farms in England. *BMC veterinary research*, 5(1), p.30.

¹⁹ DYREKTYWA RADY 2008/120/WE z dnia 18 grudnia 2008 r. ustanawiająca minimalne normy ochrony świń

²⁰ Pedersen, L.J., Malmkvist, J. and Andersen, H.M.L., 2013. Housing of sows during farrowing: a review on pen design, welfare and productivity. *Livestock Housing: Modern Management to Ensure Optimal Health and Welfare of Farm Animals; Wageningen Academic Publishers: Wageningen, Gelderland, The Netherlands*, 2, pp.93-112.

²¹ EFSA 2007. Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission on Animal health and welfare aspects of different housing and husbandry systems for adult breeding boars, pregnant, farrowing sows and unweaned piglets. *The EFSA Journal* (2007) 572, 1-13

zagłębienia w ziemi i konstruowaniem odpowiedniego gniazda.²² Potrzeba budowy gniazda jest stymulowana hormonalnie i jest bardzo silna bez względu na środowisko, w jakim zwierzę się znajduje.²³

Jarzma porodowe uniemożliwiają jednak odpowiednią realizację tej potrzeby.²⁴ Wywołuje to frustrację, stres i niski poziom dobrostanu u loch uwidaczniające się w postaci behawioralnej i fizjologicznej. Lochy zamknięte w jarzmach gryzą kraty²⁵, mają wyższy poziom hormonu stesu²⁶, ich porody trwają dłużej i skutkują wyższym odsetkiem martwych płodów.²⁷ Wykazano, że lochy w systemie wolnostanowiskowym mogące budować gniazda mają wolniejsze tętno i wykonują mniej anormalnych powtarzających się czynności (takich jak powtarzające się gryzienie krat czy uderzanie o nie ryjem).²⁸

Zdrowie, dobrostan, śmiertelność i produktywność prosiąt w systemach klatkowych i wolnostanowiskowych.

Utrudnione ssanie mleka przez prosięta z powodu niewystarczającej ilości miejsca

Dyrektywa Rady 2008/120/WE mówi, że „prosięta muszą mieć dostatecznie dużo miejsca, aby locha mogła je bez trudu karmić.” Aby to umożliwić, w przypadku przeciętnego miotu liczącego 10 średniej wielkości prosiąt, całkowite wymiary kojca powinny wynosić 280 cm długości x 200 cm szerokości, czyli 5,6 m². Są to wartości bazujące na przeciętnej wielkości współczesnych loch i prosiąt.²⁹ Tymczasem mediana wielkości kojców z jarzmami porodowymi wynosi 3,95 m².³⁰

²² Wischner, D., Kemper, N. and Krieter, J., 2009. Nest-building behaviour in sows and consequences for pig husbandry. *Livestock Science*, 124(1-3), pp.1-8.

²³ EFSA 2007. Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission on Animal health and welfare aspects of different housing and husbandry systems for adult breeding boars, pregnant, farrowing sows and unweaned piglets. *The EFSA Journal* (2007) 572, 1-13

²⁴ EFSA 2007. Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission on Animal health and welfare aspects of different housing and husbandry systems for adult breeding boars, pregnant, farrowing sows and unweaned piglets. *The EFSA Journal* (2007) 572, 1-13

²⁵ Andersen, I.L., Vasdal, G. and Pedersen, L.J., 2014. Nest building and posture changes and activity budget of gilts housed in pens and crates. *Applied Animal Behaviour Science*, 159, pp.29-33.

²⁶ Lawrence, A.B., Petherick, J.C., McLean, K.A., Deans, L.A., Chirnside, J., Gaughan, A., Clutton, E. and Terlouw, E.M.C., 1994. The effect of environment on behaviour, plasma cortisol and prolactin in parturient sows. *Applied Animal Behaviour Science*, 39(3-4), pp.313-330.

²⁷ Gu, Z., Gao, Y., Lin, B., Zhong, Z., Liu, Z., Wang, C. and Li, B., 2011. Impacts of a freedom farrowing pen design on sow behaviours and performance. *Preventive veterinary medicine*, 102(4), pp.296-303.

²⁸ Damm, B.I., Lisborg, L., Vestergaard, K.S. and Vanicek, J., 2003. Nest-building, behavioural disturbances and heart rate in farrowing sows kept in crates and Schmid pens. *Livestock production science*, 80(3), pp.175-187.

²⁹ Pedersen, L.J., Malmkvist, J. and Andersen, H.M.L., 2013. Housing of sows during farrowing: a review on pen design, welfare and productivity. *Livestock Housing: Modern Management to Ensure Optimal Health and Welfare of Farm Animals; Wageningen Academic Publishers: Wageningen, Gelderland, The Netherlands*, 2, pp.93-112.

³⁰ Pedersen, L.J., Berg, P., Jørgensen, E., Bonde, M., Herskin, M.S., Knage-Rasmussen, K.M., Kongsted, A.G., Lauridsen, C., Oksbjerg, N., Poulsen, H.D., Sørensen, D., Su, G., Sørensen, M.T., Theil, P.K., Thodberg, K. and Jensen, K.H., 2010. Pattegrisedødelighed i DK: Muligheder for reduktion af pattegrisedødeligheden i Danmark. (Piglet mortality in Denmark: possibilities for reducing neonatal piglet mortality in Denmark). DJF Rapport – Husdyrbrug, vol. 86, Aarhus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Denmark.

Śmiertelność prosiąt

Powszechnie stosowanym argumentem przeciwko systemom wolnostanowiskowym jest twierdzenie, że śmiertelność prosiąt w wyniku przygniecenia będzie większa, niż w systemach jarzmowych. Jednak badania naukowe i doświadczenie nabyte podczas użycia na skalę komercyjną wskazuje, że w dobrze zaprojektowanych i eksploatowanych porodówkach wolnostanowiskowych śmiertelność prosiąt w wyniku przygniecenia (śmiertelność prosiąt żywo urodzonych) może być porównywalna z systemem klatkowym, a nawet niższa z uwzględnieniem korekty na liczebność miotu.³¹ Ponadto, łączna śmiertelność prosiąt (martwo i żywo urodzonych) z uwzględnieniem wszystkich przyczyn jest zwykle niższa w systemach wolnostanowiskowych w porównaniu do jarzmowych.³² Bierze się to stąd, że w systemach wolnostanowiskowych ryzyko śmierci z wielu przyczyn innych, niż przygniecenie jest znacząco niższe.³³

W ramach szeroko zakrojonego przeglądu danych porównującego 12 istniejących systemów wolnostanowiskowych w obiektach zamkniętych z konwencjonalnymi systemami klatkowymi i systemami wolnowybiegowymi ustalono, że w zaprojektowanych porodówkach wolnostanowiskowych średnia łączna śmiertelność prosiąt była najniższa (16,6%), zaraz za nimi uplasowały się systemy wolnowybiegowe (17%), a najwyższą śmiertelność całkowitą odnotowano w konwencjonalnych systemach klatkowych (18,3%).³⁴ Zastosowany przez

Ilustracje 21 i 22: Porodówka wolnostanowiskowa zaprojektowana przez PigSAFE. © E Baxter, SRUC

autorów znormalizowany wskaźnik dobrostanu (uwzględniający zarówno dobrostan loch, jak i prosiąt) był znacznie wyższy w zaprojektowanych kojcach (1,64), niż w konwencjonalnych klatkach (0,95).

W Szwajcarii, gdzie jarzma porodowe zostały zakazane w 1997 r., a od 2007 r. stosuje się wyłącznie porodówki wolnostanowiskowe, straty prosiąt nie zwiększyły się pomimo

³¹ Baxter, E.M., Lawrence, A.B. & Edwards, S.A. 2012. Alternative farrowing accommodation: welfare and economic aspects of existing farrowing and lactation systems for pigs. *Animal*, 6:1, pp.96-117.

³² Gu, Z., Gao, Y., Lin, B., Zhong, Z., Liu, Z., Wang, C. and Li, B., 2011. Impacts of a freedom farrowing pen design on sow behaviours and performance. *Preventive veterinary medicine*, 102(4), pp.296-303.

³³ KilBride, A.L., Mendl, M., Statham, P., Held, S., Harris, M., Cooper, S. and Green, L.E., 2012. A cohort study of preweaning piglet mortality and farrowing accommodation on 112 commercial pig farms in England. *Preventive veterinary medicine*, 104(3-4), pp.281-291.

³⁴ Baxter *et al*, 2012. Alternative farrowing accommodation: welfare and economic aspects of existing farrowing and lactation systems for pigs." *Animal* 6.01 (2012): 96-117

utrzymywania wszystkich loch w systemie wolnostanowiskowym i wzrostu liczebności miotu.^{35, 36}

W Wielkiej Brytanii, gdzie lochy utrzymywane w systemie wolnowybiegowym stanowią ok. 40% stada zarodowego³⁷ dane branżowe pokazują, że łączna śmiertelność prosiąt (martwo i żywo urodzonych) była niższa w systemach wolnowybiegowych w porównaniu do systemów w obiektach zamkniętych (z których prawie wszystkie wykorzystują standardowe jarzma porodowe) w 19 spośród ostatnich 20 lat.³⁸

Jest szereg powodów, dla których łączna śmiertelność prosiąt z uwzględnieniem wszystkich przyczyn jest niższa w systemach wolnostanowiskowych, niż w klatkowych.

Kiedy lochy mają możliwość budowania gniazd, wykazują więcej pozytywnych zachowań macierzyńskich, mają wyższy poziom oksytocyny i osiągają większy sukces karmienia.^{39,40} Odsetek martwych urodzeń jest niższy (często o ok. połowę) w systemach wolnostanowiskowych, niż w klatkowych.^{41,42} Lochy w systemach wolnostanowiskowych mają więcej mleka, a prosięta lepszy dostęp do wymienia. W następstwie tego prosięta są lepiej wykarmione, nabierają więcej masy, prawdopodobieństwo ich zagłodzenia oraz przygniecenia jest mniejsze i są cięższe przy odsadzeniu - a wszystko to przekłada się na korzyści ekonomiczne.^{43,44}

U loch mających swobodę podczas porodu trwa on krócej.^{45,46} Jak wskazują dane, powoduje to zwiększenie ilości siary wytwarzanej przez lochy, co przekłada się na większy jej pobór przez prosięta. Co istotne, wyższa masa urodzeniowa prosiąt i większy pobór siary ogranicza ryzyko śmierci przed odsadzeniem.⁴⁷ Pobór paszy u loch w systemach wolnostanowiskowych może być wyższy, niż w systemach klatkowych.⁴⁸ Lepszy ogólny stan organizmu lochy podczas

³⁵ Weber, R., Keil, N.M., Fehr, M. and Horat, R., 2007. Piglet mortality on farms using farrowing systems with or without crates. *ANIMAL WELFARE-POTTERS BAR THEN WHEATHAMPSTEAD*, 16(2), p.277.

³⁶ Weber, R., Burla, J.B., Jossen, M. and Wechsler, B., 2020. Piglet Losses in Free-Farrowing Pens: Influence of Litter Size. *Agrarforschung Schweiz* 11: 53-58

³⁷ Guy, J.H., Cain, P.J., Seddon, Y.M., Baxter, E.M., Edwards, S.A., 2012. Economic evaluation of high welfare indoor farrowing systems for pigs. *Anim. Welf.* 21, 19.

³⁸ AHDB 2020. Pig performance trends. Dane dostępne pod adresem: <https://ahdb.org.uk/pig-performance-trends-and-cop-sensitivity-for-feed-and-performance>. Bezpośredni link do tabeli:

<https://projectblue.blob.core.windows.net/media/Default/Pork/pig-performance-tables-and-trends-to-2019-for-web.xls>

³⁹ Yun, J., Swan, K.M., Vienola, K., Farmer, C., Oliviero, C., Peltoniemi, O. and Valros, A., 2013. Nest-building in sows: effects of farrowing housing on hormonal modulation of maternal characteristics. *Applied Animal Behaviour Science*, 148(1-2), pp.77-84.

⁴⁰ Oliviero, C., Heinonen, M., Valros, A., Hälli, O. and Peltoniemi, O.A.T., 2008. Effect of the environment on the physiology of the sow during late pregnancy, farrowing and early lactation. *Animal reproduction science*, 105(3-4), pp.365-377.

⁴¹ Gu, Z., Gao, Y., Lin, B., Zhong, Z., Liu, Z., Wang, C. and Li, B., 2011. Impacts of a freedom farrowing pen design on sow behaviours and performance. *Preventive veterinary medicine*, 102(4), pp.296-303.

⁴² AHDB 2020. Pig performance trends. Dane dostępne pod adresem: <https://ahdb.org.uk/pig-performance-trends-and-cop-sensitivity-for-feed-and-performance>. Bezpośredni link do tabeli:

<https://projectblue.blob.core.windows.net/media/Default/Pork/pig-performance-tables-and-trends-to-2019-for-web.xls>

⁴³ Melišová, M., Illmann, G., Chaloupková, H. and Bozděchová, B., 2014. Sow postural changes, responsiveness to piglet screams, and their impact on piglet mortality in pens and crates. *Journal of animal science*, 92(7), pp.3064-3072.

⁴⁴ Pedersen, M.L., Moustsen, V.A., Nielsen, M.B.F. and Kristensen, A.R., 2011. Improved udder access prolongs duration of milk letdown and increases piglet weight gain. *Livestock science*, 140(1-3), pp.253-261.

⁴⁵ Gu, Z., Gao, Y., Lin, B., Zhong, Z., Liu, Z., Wang, C. and Li, B., 2011. Impacts of a freedom farrowing pen design on sow behaviours and performance. *Preventive veterinary medicine*, 102(4), pp.296-303.

⁴⁶ Oliviero, C., Heinonen, M., Valros, A., Hälli, O. and Peltoniemi, O.A.T., 2008. Effect of the environment on the physiology of the sow during late pregnancy, farrowing and early lactation. *Animal reproduction science*, 105(3-4), pp.365-377.

⁴⁷ Hasan, S., Orro, T., Valros, A., Junnikkala, S., Peltoniemi, O. and Oliviero, C., 2019. Factors affecting sow colostrum yield and composition, and their impact on piglet growth and health. *Livestock Science*, 227, pp.60-67.

⁴⁸ Moustsen, V.A., Poulsen, H.L., 2004. Sammenligning af produktionsresultater opnået i hen606 holdsvis en traditionel kassesti og en sti til løsgående færende og diegivende søer. In: 607 Landsudvalget for Svin, Den rullende Afprøvning.

porodu może również przełożyć się na uzysk siary, a tym samym ograniczyć śmiertelność prosiąt i ilości stosowanych antybiotyków przed odsadzeniem.⁴⁹

Prosięta w kojcach wolnostanowiskowych mniej walczą przy wymieniu, niż w systemie klatkowym, prawdopodobnie z powodu łatwiejszego dostępu do wymienia bez przeszkody w postaci krat jarzma.⁵⁰ Lochy swobodne podczas porodu są spokojniejsze, co może ograniczać prawdopodobieństwo agresywnych zachowań wobec prosiąt obserwowanych niekiedy w klatkach.⁵¹

ROZWIĄZANIA I REKOMENDACJE

- Aktualnie istnieje również bogaty materiał dowodowy wskazujący na znacznie gorszy stan zdrowia, poziom dobrostanu i produktywności prosiąt w jarzmach porodowych, które to parametry są dużo lepsze w systemach wolnostanowiskowych
- Poród w systemie wolnostanowiskowym skutkuje lepszym stanem zdrowia loch i prosiąt oraz ograniczeniem śmiertelności prosiąt wywołanej różnymi przyczynami. W połączeniu z kojcami zaprojektowanymi pod kątem ograniczenia przygnięcia prosiąt, w systemach wolnostanowiskowych można osiągnąć, i osiąga się, niższą całkowitą śmiertelność prosiąt, niż w przypadku jarzm
- W wielu krajach Europy i na całym świecie z powodzeniem stosuje się w praktyce liczne systemy wolnostanowiskowe, z których wiele zaprojektowano w UE
- Norwegia, Szwecja i Szwajcaria zakazały rutynowe stosowanie jarzm porodowych

Wyniki poprawiają się wraz ze wzrostem doświadczenia

Niedawne badania wskazują, że wcześniejsze doświadczenia z porodówek wpływają na wyniki loch w kojcach wolnostanowiskowych. Zwierzęta w kojcu wolnostanowiskowym, które rodziły wcześniej w tym samym miejscu, a nie w klatce, lepiej udostępniały wymię prosiętom, dokonywały mniejszej liczby niebezpiecznych zmian postawy i zajmowały się prosiętami z większym powodzeniem i przez dłuższy czas.⁵² W przypadku przejścia z klatek na system wolnostanowiskowy obserwuje się wraz z upływem czasu tendencję do poprawy parametrów i wyników w miarę jak nie tylko lochy, ale również pracownicy obsługi przyzwyczajają się do nowego systemu i osiągane są pełne korzyści produkcyjne.⁵³ W jednym przypadku w nowym komercyjnym kojcu wolnostanowiskowym uzyskano przy pierwszej partii śmiertelność żywo urodzonych prosiąt na poziomie 15%. Wartość ta stopniowo zmniejszała się i przy partii 3

⁴⁹ Hasan, S., Orro, T., Valros, A., Junnikkala, S., Peltoniemi, O. and Oliviero, C., 2019. Factors affecting sow colostrum yield and composition, and their impact on piglet growth and health. *Livestock Science*, 227, pp.60-67.

⁵⁰ Pedersen, M.L., Moustsen, V.A., Nielsen, M.B.F. and Kristensen, A.R., 2011. Improved udder access prolongs duration of milk letdown and increases piglet weight gain. *Livestock science*, 140(1-3), pp.253-261.

⁵¹ Jarvis, S., Reed, B.T., Lawrence, A.B., Calvert, S.K. and Stevenson, J., 2004. Peri-natal environmental effects on maternal behaviour, pituitary and adrenal activation, and the progress of parturition in the primiparous sow. *Animal Welfare*, 13(2), pp.171-181.

⁵² King, R.L., Baxter, E.M., Matheson, S.M. and Edwards, S.A., 2018. Sow free farrowing behaviour: experiential, seasonal and individual variation. *Applied Animal Behaviour Science*, 208, pp.14-21.

⁵³ Baxter, E. 2021. Optimising sow and piglet welfare during farrowing and lactation. In: Edwards, S. ed. Understanding the behaviour and improving the welfare of pigs. Cambridge: Burleigh Dodds Science Publishing. *In Press*. Praca dostępna pod adresem: <https://shop.bdspublishing.com/store/bds/detail/workgroup/3-190-89133> Data publikacji: 26 stycznia 2021.

osiągnięto 13%, a przy 7 - 11,7%.⁵⁴ Dlatego ważne jest, aby nie dyskredytować nowych systemów na podstawie wstępnych wyników i przyjąć do wiadomości, że każda zmiana systemu wymaga czasu i edukacji wszystkich zaangażowanych.

Systemy porodowe na otwartym powietrzu (wolnowybiegowe) i ich zalety

W niektórych krajach, w zależności od klimatu i dostępności odpowiedniego terenu, stosuje się systemy, w których poród odbywa się na otwartym powietrzu.

W porównaniu do systemów w obiektach zamkniętych (klatkowych i wolnostanowiskowych), rozwiązanie takie wymaga znacząco mniejszych nakładów inwestycyjnych⁵⁵, jego wdrożenie jest szybsze, wiąże się z mniejszym ryzykiem finansowym, a koszt produkcji jest w nim najniższy.⁵⁶ Poród w systemie otwartym został określony jako 'rozwiązanie wzorcowe pod względem możliwości osiągnięcia wysokiego poziomu dobrostanu, przy jednoczesnym zachowaniu opłacalności'.⁵⁷

⁵⁴ Andersen and Morland, 2016. Production results on the "Sow comfort" farrowing pen for loose housed sows. Proceedings of IPVS - Biennial International Congress - Ireland, 2016, Poster abstracts, Welfare and Nutrition. Praca dostępna również w: Proceedings of the Free farrowing workshop 2016. Publikacja dostępna pod adresem: https://www.freefarrowing.org/downloads/file/43/ffw_2016

⁵⁵ Baxter, E.M., Lawrence, A.B. and Edwards, S.A., 2012. Alternative farrowing accommodation: welfare and economic aspects of existing farrowing and lactation systems for pigs. *Animal*, 6(1), pp.96-117.

⁵⁶ Seddon, Y.M., Cain, P.J., Guy, J.H. and Edwards, S.A., 2013. Development of a spreadsheet based financial model for pig producers considering high welfare farrowing systems. *Livestock Science*, 157(1), pp.317-321.

⁵⁷ Baxter, E.M., Lawrence, A.B. and Edwards, S.A., 2012. Alternative farrowing accommodation: welfare and economic aspects of existing farrowing and lactation systems for pigs. *Animal*, 6(1), pp.96-117.

Ilustracja 23: Otwarty system porodowy.

Liczne mioty są główną przyczyną wielu problemów w zakresie dobrostanu, w tym przygniataania prosiąt

Liczny miot uznaje się za znaczącą przyczynę wielu problemów w zakresie dobrostanu tak lochy, jak i prosiąt oraz za czynnik negatywnie wpływający na produkcję. Wraz ze wzrostem liczebności miotu rośnie ryzyko przygnięcia prosiąt.⁵⁸ Większy miot wiąże się również z większym niedożywieniem prosiąt, które są również mniejsze, bardziej różnią się pod względem masy i poboru pokarmu. Wszystkie te czynniki mogą zmniejszyć rentowność.⁵⁹ Przy liczniejszym miocie lochy narażone są również w większym stopniu na utratę kondycji, mają większą skłonność do pokładania się oraz uszkodzeń skóry w okolicy łopatek.⁶⁰

Kilkadziesiąt lat temu miot świni domowej liczył średnio dziewięć prosiąt.⁶¹ Selekcja genetyczna pod kątem wielkości miotu w krótkim okresie zwiększyła tę wartość dramatycznie do około 14 urodzonych prosiąt łącznie w kilku krajach europejskich w 2011 r.,⁶² a nawet do 16,9 żywo urodzonych prosiąt w Danii w 2017 r.⁶³ Jest to więcej, niż liczba funkcjonujących suktów, która wynosi 12-14 u większości zachodnich ras⁶⁴ i 14-15 u wyjątkowo hiperpłodnych duńskich loch DanBred.⁶⁵

Badania wskazują, że maksymalna liczba prosiąt, którymi locha jest w stanie się zająć nie powinna przekraczać liczby funkcjonujących suktów.^{66, 67} Ekspertyza naukowa EFSA w sprawie zdrowia i dobrostanu loch oraz prosiąt z 2007 r. stwierdziła, że „Selekcja genetyczna pod kątem liczebności miotu nie powinna wykraczać poza średnią wartość 12 żywo urodzonych

⁵⁸ Weary, D.M., Phillips, P.A., Pajor, E.A., Fraser, D. and Thompson, B.K., 1998. Crushing of piglets by sows: effects of litter features, pen features and sow behaviour. *Applied Animal Behaviour Science*, 61(2), pp.103-111.

⁵⁹ Ocepek, M., Newberry, R.C. and Andersen, I.L., 2017. Trade-offs between litter size and offspring fitness in domestic pigs subjected to different genetic selection pressures. *Applied Animal Behaviour Science*, 193, pp.7-14.

⁶⁰ Rutherford, K. M. D., Baxter, E. M., Ask, B., Berg, P., D'Eath, R. B., Jarvis, S., Jensen, Karsten Klint; Lawrence, Alistair B. ; Moustsen, Vivi A. ; Robson, Sheena K. ; Thorup, Flemming ; Turner, Simon P. Sandøe, P. 2011. The ethical and welfare implications of large litter size in the domestic pig: challenges and solutions. Danish Centre for Bioethics and Risk Assessment (CeBRA). Project report, No. 17.

⁶¹ Ridgeon B 1993. cytat za: Rutherford, K. M. D., Baxter, E. M., Ask, B., Berg, P., D'Eath, R. B., Jarvis, S., Jensen, Karsten Klint; Lawrence, Alistair B. ; Moustsen, Vivi A. ; Robson, Sheena K. ; Thorup, Flemming ; Turner, Simon P. Sandøe, P. 2011. The ethical and welfare implications of large litter size in the domestic pig: challenges and solutions. Danish Centre for Bioethics and Risk Assessment (CeBRA). Project report, No. 17.

⁶² Baumgartner 2011. Proceedings of the Free Farrowing Workshop 2011. https://www.freefarrowing.org/downloads/file/44/free_farrowing_workshop_proceedings_2011

⁶³ Hansen C 2018. National average productivity in the pig production 2017 [In Danish: Lands gennemsnit for produktivitet i svineproduktionen 2017]. Report no. 1819. SEGES The Danish Pig Research Center, Axelborg, Copenhagen, Denmark

⁶⁴ Rutherford, K. M. D., Baxter, E. M., Ask, B., Berg, P., D'Eath, R. B., Jarvis, S., Jensen, Karsten Klint; Lawrence, Alistair B. ; Moustsen, Vivi A. ; Robson, Sheena K. ; Thorup, Flemming ; Turner, Simon P. Sandøe, P. 2011. The ethical and welfare implications of large litter size in the domestic pig: challenges and solutions. Danish Centre for Bioethics and Risk Assessment (CeBRA). Project report, No. 17.

⁶⁵ Moustsen VA and Nielsen MB 2017. Mammary glands and teats on Danish sows [In Danish: Mælkekirtler og patter på danske søer]. Report no. 1117. SEGES The Danish Pig Research Center, Axelborg, Copenhagen, Denmark

⁶⁶ Rutherford, K. M. D., Baxter, E. M., Ask, B., Berg, P., D'Eath, R. B., Jarvis, S., Jensen, Karsten Klint; Lawrence, Alistair B. ; Moustsen, Vivi A. ; Robson, Sheena K. ; Thorup, Flemming ; Turner, Simon P. Sandøe, P. 2011. The ethical and welfare implications of large litter size in the domestic pig: challenges and solutions. Danish Centre for Bioethics and Risk Assessment (CeBRA). Project report, No. 17.

⁶⁷ Andersen, I.L., Nævdal, E. and Bøe, K.E., 2011. Maternal investment, sibling competition, and offspring survival with increasing litter size and parity in pigs (*Sus scrofa*). *Behavioral ecology and sociobiology*, 65(6), pp.1159-1167.

prosiąt”.⁶⁸ Pomimo tego, w wyniku selekcji genetycznej liczebność miotu zwiększa się z roku na rok.^{69, 70}

Ponieważ współczynnik śmiertelności prosiąt rośnie wraz z liczebnością miotu⁷¹, w miarę jak liczba żywo urodzonych prosiąt osiąga pewien próg, krzywa wzrostu liczby prosiąt odsadzonych z powodzeniem zaczyna się wypłaszczać, co wskazuje, że dalszy wzrost liczebności miotu jest nierentowny.⁷²

Strategie stosowane w celu skompensowania problemów wywołanych przez nadmiernie liczne mioty to, między innymi, jarzma porodowe, mamkowanie/stosowanie loch mamek (odbieranie nadliczbowych prosiąt matce i przenoszenie do odkarmienia przez inną lochę), wczesne odsadzanie (aby zmniejszyć obciążenie lochy), sztuczne karmienie (odbieranie matce nadliczbowych prosiąt, które są następnie karmione maszynowo), zwiększenie użycia antybiotyków (w szczególności w celu skompensowania następstw wczesnego odsadzenia) i skracanie zębów. Wszystkie te strategie wiążą się z problemami w zakresie dobrostanu prosiąt i/albo loch.^{73, 74, 75, 76, 77} Hodowla pod kątem odpowiedzialnej liczebności miotu może zatem poprawić dobrostan w wielu obszarach, a także zwiększyć sukces wolnostanowiskowych systemów prodoczych.

Postęp w Europie

Duńskie Ministerstwo Środowiska i Żywności wprowadziło etykietę dobrostanu zwierząt, przy czym każdy z poziomów tego programu wymaga stosowania porodówek wolnostanowiskowych (na najwyższym poziomie wymagany jest poród w warunkach wolnowybiegowych).⁷⁸

Austria i Niemcy wprowadziły ostatnio zmiany w ustawodawstwie, według których stosowanie jarzm porodowych będzie dozwolone wyłącznie tymczasowo (przez łącznie około

---

⁶⁸ EFSA 2007. Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission on Animal health and welfare aspects of different housing and husbandry systems for adult breeding boars, pregnant, farrowing sows and unweaned piglets. *The EFSA Journal* (2007) 572, 1-13

⁶⁹ Rutherford, K. M. D., Baxter, E. M., Ask, B., Berg, P., D'Eath, R. B., Jarvis, S., Jensen, Karsten Klint; Lawrence, Alistair B. ; Moustsen, Vivi A. ; Robson, Sheena K. ; Thorup, Flemming ; Turner, Simon P. Sandøe, P. 2011. The ethical and welfare implications of large litter size in the domestic pig: challenges and solutions. Danish Centre for Bioethics and Risk Assessment (CeBRA). Project report, No. 17.

⁷⁰ Andersen, I.L., Nævdal, E. and Bøe, K.E., 2011. Maternal investment, sibling competition, and offspring survival with increasing litter size and parity in pigs (*Sus scrofa*). *Behavioral ecology and sociobiology*, 65(6), pp.1159-1167.

⁷¹ Baxter, E.M. and Edwards, S.A., 2018. Piglet mortality and morbidity: Inevitable or unacceptable?. In *Advances in pig welfare* (pp. 73-100). Woodhead Publishing.

⁷² Weber, R., Burla, J.B., Jossen, M. and Wechsler, B., 2020. Piglet Losses in Free-Farrowing Pens: Influence of Litter Size. *Agrarforschung Schweiz* 11: 53-58

⁷³ Rzeźniczek M, Gyğax L, Wechsler B and Weber R 2015. Comparison of the behaviour of piglets raised in an artificial rearing system or reared by the sow. *Applied Animal Behaviour Science* 165, 57-65.

⁷⁴ Schmitt O, Baxter EM, Boyle LA and O'Driscoll K 2018a. Nurse sow strategies in the domestic pig: I. Consequences for selected measures of sow welfare. *Animal* 13, 580-589.

⁷⁵ Schmitt O, Baxter EM, Boyle LA and O'Driscoll K 2018b. Nurse sow strategies in the domestic pig: II. Consequences for piglet growth, suckling behaviour and sow nursing behaviour. *Animal* 13, 590-599.

⁷⁶ Sørensen JT, Rousing T, Kudahl AB, Hansted HJ and Pedersen LJ 2016. Do nurse sows and foster litters have impaired animal welfare? Results from a cross-sectional study in sow herds. *Animal* 10, 681-686.

⁷⁷ EFSA 2007. Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission on Animal health and welfare aspects of different housing and husbandry systems for adult breeding boars, pregnant, farrowing sows and unweaned piglets. *The EFSA Journal* (2007) 572, 1-13

⁷⁸ Ministerstwo Środowiska i Żywności Danii, 2017.

https://www.foedevarestyrelsen.dk/english/Animal/AnimalWelfare/Pages/New_animal_welfare_la_bel_will_win_the_hearts_of_Danes.aspx

5-7 dni). Jest to rozwiązanie znane jako „rutynowe tymczasowe stosowanie klatek”. Jednak Szwecja (1988 r.), Norwegia (2000 r.) i Szwajcaria (zakaz uchwalono w 1997 r.; stopniowe wdrażanie zakończyło się w 2007 r.) wprowadziły całkowity zakaz rutynowego stosowania jarzm porodowych. W krajach tych lochy muszą mieć swobodę przez okres porodu i laktacji. Zezwala się na unieruchamianie loch (tylko na kilka dni) wyłącznie w wyjątkowych przypadkach.

W ciągu ostatnich dwóch lat w Finlandii duża część branży przeszła na system tymczasowego zamykania ze wsparciem rządowego systemu dotacji z tytułu dobrostanu zwierząt.^{79,80} Jednak niedawno grupa robocza ds. porodu wolnostanowiskowego Ministerstwa Rolnictwa uznała, że termin „poród wolnostanowiskowy” nie dopuszcza stosowania rutynowego tymczasowego zamykania, i że dotacje rządowe będzie można uzyskać wyłącznie dla gospodarstw faktycznie stosujących system porodu wolnostanowiskowego.⁸¹ W związku z tym, kolejne inwestycje w sektorze z większym prawdopodobieństwem będą ukierunkowane na prawdziwe systemy wolnostanowiskowe, a nie na systemy, gdzie rutynowo stosuje się klatki.⁸²

Sukces porodów wolnostanowiskowych zależy od zastosowania odpowiedniego kojca

Należy pamiętać, że kojce zaprojektowane do tymczasowego utrzymywania loch w klatce podczas porodu i przez kilka kolejnych dni często są nieprzystosowane (pod względem ilości i jakości przestrzeni) do funkcjonowania jako prawdziwe kojce wolnostanowiskowe. W związku z tym, istnieje większe prawdopodobieństwo uzyskania gorszych wyników przy zastosowaniu kojców tymczasowych w trybie „otwartym”, niż w przypadku kojca zaprojektowanego od początku do stosowania bez ograniczeń.^{83, 84} Jedną z przyczyn mogą być mniejsze wymiary tych kojców: w mniejszym kojcu locha może nie być w stanie zebrać swoich prosiąt razem przed położeniem się, przez co ryzyko zgniecenia wzrasta.⁸⁵ Kojce z klatkami tymczasowymi nie mają również innych elementów prawdziwych porodówek wolnostanowiskowych optymalizujących zachowania macierzyńskie i maksymalizujących wyniki produkcyjne.^{86,87} Dlatego też, aby porodówka wolnostanowiskowa działała dobrze, należy zastosować system zaprojektowany specjalnie w tym celu, z odpowiednimi elementami wyposażenia i dostateczną ilością miejsca.⁸⁸ W Europie dostępna jest szeroka gama takich rozwiązań.⁸⁹

⁷⁹ <https://snellman.fi/fi/meidan-tapamme/jo-neljasosa-snellmanin-emakkotiloista-siirtynyt-vapaaporsitukseen-yksi-viisivuotisen-strategiakauden-paakohtia/>

⁸⁰ <https://www.atria.fi/konserni/ajankohtaista/atriablogi/blogaukset/oikeasti-parempaa-hyvinvointia/>

⁸¹ <https://mmm.fi/-vapaaporsitustyoryhman-tyo-valmistunut>

⁸² Inf. osob. Professor Anna Valros 25.11.2020

⁸³ Baxter, E. 2021. Optimising sow and piglet welfare during farrowing and lactation. In: Edwards, S. ed. Understanding the behaviour and improving the welfare of pigs. Cambridge: Burleigh Dodds Science Publishing. *In Press*. Dostępne pod adresem: <https://shop.bdspublishing.com/store/bds/detail/workgroup/3-190-89133> Data publikacji: 26 stycznia 2021.

⁸⁴ Report of the Loose Lactating Sows Workshop 2018. Omówienie w: Austria restricts crating of sows in farrowing pens to the 'critical period' of piglets life – Johannes Baumgartner, pp 306-7. Publikacja dostępna pod adresem: https://www.freefarrowing.org/downloads/file/49/l1s18_proceedings

⁸⁵ Weber, R., Keil, N.M., Fehr, M. and Horat, R., 2009. Factors affecting piglet mortality in loose farrowing systems on commercial farms. *Livestock Science*, 124(1-3), pp.216-222.

⁸⁶ Baxter, E.M., Lawrence, A.B. and Edwards, S.A., 2011. Alternative farrowing systems: design criteria for farrowing systems based on the biological needs of sows and piglets. *Animal*, 5(4), p.580.

⁸⁷ Baxter, E.M., Andersen, I.L. and Edwards, S.A., 2018. Sow welfare in the farrowing crate and alternatives. In *Advances in Pig Welfare* (pp. 27-72). Woodhead Publishing.

⁸⁸ Baxter, E. 2021. Optimising sow and piglet welfare during farrowing and lactation. In: Edwards, S. ed. Understanding the behaviour and improving the welfare of pigs. Cambridge: Burleigh Dodds Science Publishing. *In Press*. Praca dostępna pod adresem: <https://shop.bdspublishing.com/store/bds/detail/workgroup/3-190-89133> Data publikacji: 26 stycznia 2021.

⁸⁹ Baxter, E.M., Andersen, I.L. and Edwards, S.A., 2018. Sow welfare in the farrowing crate and alternatives. In *Advances in Pig Welfare* (pp. 27-72). Woodhead Publishing.

Wiele z nich wymieniono na stronie [freefarrowing.org](https://www.freefarrowing.org/), gdzie znaleźć można również narzędzia do kosztorysowania dla producentów rozważających zmianę systemu, badania w zakresie porodu, porady ekspertów i wsparcie w zakresie przechodzenia na systemy wolnostanowiskowe i ich eksploatacji.⁹⁰

PODSUMOWANIE

Duży zasób badań naukowych wskazuje, że potrzeby zwierząt hodowlanych w zakresie dobrostanu określone w dyrektywie UE 98/58/WE⁹¹ i dyrektywie gatunkowej (tj. Dyrektywa Rady ustanawiające minimalne normy ochrony świń) nie mogą zostać zaspokojone w systemach klatkowych. Istnieją dostępne komercyjnie rozwiązania alternatywne mogące sprostać tym potrzebom u wszystkich gatunków zwierząt hodowlanych. Problemy z dobrostanem mogą występować we wszystkich systemach produkcji, ale w przeciwieństwie do klatek, w systemach bezklatkowych można im odpowiednio zaradzić dzięki dobremu projektowi, hodowli i zarządzaniu.

Systemy klatkowe powinny być stopniowo, w szybkim tempie wyeliminowane, a procesowi temu towarzyszyć powinno wdrożenie programów rozpowszechniania dobrych praktyk oraz mających na celu realizację wysokiego potencjału osiągnięcia dobrostanu w systemach alternatywnych.

---

⁹⁰ <https://www.freefarrowing.org/>

⁹¹ Komisja Europejska, 1998, op cit.

PETYCJA

Szanowny Panie Ministrze,

Prawie milion świń zamyka się każdego roku w Polsce w wąskich metalowych klatkach, tzw. kojcach porodowych. Kojce są tak ciasne, że zwierzęta nie są w stanie wykonać w nich kilku kroków, ani nawet się obrócić. Spędzają tak nawet półtora miesiąca. Najnowsze śledztwo przeprowadzone przez organizację Compassion in World Farming Polska pokazuje, w jak okrutny sposób hodowane są świnię – matki.

Odleżyny, przerośnięte racice, trudności ze stawaniem i przewlekły stres, to jedne z wielu negatywnych skutków przemysłowej hodowli tych zwierząt. Metalowa klatka, w której niemożliwe jest obrócenie się, jest symbolem zniewolenia i cierpienia.

Apeluję więc dziś o zakazanie stosowania kojców porodowych w hodowli świń. Polska powinna iść w ślady takich państw, jak Szwecja, Norwegia i Szwajcaria, w których stosowanie kojców zostało już zakazane. Dania, Holandia i Niemcy zastąpiły je systemami alternatywnymi. Lepsze systemy hodowli są już dostępne i przy wsparciu rządu, z powodzeniem można by zastąpić nimi aktualny, nieludzki i okrutny system hodowli świń.

Z wyrazami szacunku,

ŚLEDZTWO W POLSCE

Rocznie około pół miliona (do nawet jednego miliona loch) hoduje się w Polsce na rozród. W czasie ciąży i po porodzie zamyka się te czujące zwierzęta w wąskich metalowych klatkach. Samice świń spędzają w nich nawet 1,5 miesiąca. Kojce porodowe są tak ciasne, że zwierzęta nie są w stanie zrobić w nich kilku kroków ani nawet się obrócić.

W roku 2017 fundacja Compassion in World Farming Polska przeprowadziła śledztwo na polskich fermach świń pokazując następnie jego wyniki i przedstawiając publicznie zastane realia hodowli loch w kojcach porodowych. Śledczy wykryli szereg problemów dobrostanowych, które obejmowały następujące kwestie:

- lochy trzymane w kojcach **nie miały możliwości poruszania się, swobodnego wstawania i kładzenia się, co spowodowało u nich problemy ze zdrowiem** tj. osłabienie kończyn, trudności ze staniem, przerośnięcie racic i ogromny stres,
- lochy przetrzymywane były na betonowej posadzce, która przyczynia się do powstawania **kulawizn i odleżyn, a u części zwierząt zaobserwowano owrzodzone rany,**
- **na jednej z ferm lochy były bite kijami i innymi przedmiotami,** kiedy po niedawno przebyłym porodzie nie miały siły się podnieść,
- na jednej z ferm niedotlenione prosięta zostały **pozostawione na śmierć, bez żadnej pomocy weterynaryjnej,**
- na jednej z ferm prosięta były **trzymane przez pracowników za kończyny,** co ewidentnie sprawiało im ból,
- zupełny brak ściółki, która zaspokaja u świń potrzebę budowania gniazda i chroni ich kończyny przed otarciami,
- zestresowane lochy **żuły języki, gryzły metalowe pręty i śliniły się,**
- unieruchomione lochy nie były w stanie kontrolować, co się działo z prosiętami, próbowały zbliżyć się do nich, co w zamknięciu było niemożliwe.
- 90% loch na wszystkich skontrolowanych fermach było trzymanych w pozycji, w której były skierowane głową do ściany, a tyłem do korytarza, bez możliwości obrócenia się,
- na jednej z ferm lochom **wstrzykiwano oksytocynę,** by chętniej karmiły młode,
- starsze prosięta gryzły matki w ogony, drapały po brzuchu, przed czym te nie mogły się chronić (zaobserwowano wiele zadrapań na brzuchach zwierząt),
- **ranne zwierzęta nie otrzymywały pomocy weterynaryjnej,** rany nie były leczone,
- lochy zmuszone były do załatwiania się w miejscu, w którym leżą, co jest wbrew ich naturze,
- **prosięta miały poprzycinane ogonki i zęby, były wykastrowane.**

Wybrana dokumentacja fotograficzna obrazująca problemy dobrostanowe loch w kojcach porodowych na kolejnych stronach raportu.

Zestresowana locha gryząca pręty

Brak ściółki, ograniczona możliwość ruchów lochy

Brak możliwości opieka nad prosiętami i właściwego kontaktu z nimi. Brak możliwości swobodnego ruchu lochy. Brak ściółki – surowe środowisko

Ograniczona swoboda ruchów, możliwość jedynie wstania i położenia się

Brak możliwości opieka nad prosiętami i właściwego kontaktu z nimi. Brak możliwości swobodnego ruchu lochy. Brak ściółki – surowe środowisko

Podrapana locha, brak możliwości swobodnego ruchu (jedynie wstanie i położenie się), brak ściółki

Brak możliwości właściwej interakcji z prosiętami, frustracja lochy

AUTOR RAPORTU:

Fundacja Compassion in World Farming Polska

ul. Marszałkowska 28A / 15

00-576 Warszawa

Tel: +48 22 428 23 56

(pn – pt w godzinach 9:00 – 17:00)

Email: kontakt@ciwf.pl

www.ciwf.pl

KRS 0000 484 066

COMPASSION
in world farming

